

Warmte en Conflict in de Broer/zus-relatie en Externaliserend Probleemgedrag bij Kleuters

Masterthesis

Universiteit Utrecht

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Masterprogramma Orthopedagogiek

*Student:* *Simone (S.E.H.) Tromp*

*Studentnummer:* *3642348*

*Begeleidster:* *Kirsten Buist*

*Datum:* *12-06-2015*

*Aantal woorden:* *3980*

# KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

## Voorwoord

Voor u ligt het eindresultaat van mijn masterthesis welke is geschreven in het kader van de masteropleiding Orthopedagogiek aan de Universiteit Utrecht. Aan dit resultaat is een periode van negen maanden vooraf gegaan. Een tijd waarin ik mij heb verdiept in literatuur naar warmte en conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag. Deze literatuur heb ik samen met data met betrekking tot warmte en conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag bij kleuters verwerkt in deze masterthesis. Tevens heb ik moeders geworven voor deelname aan het overkoepelende onderzoek van mw. dr. K. Buist naar hoe ouders denken over de relatie van kleuters met hun broertjes en zusjes, over opvoeding, en over gedrag en persoonlijkheid van hun kind. Ik heb de periode waarin ik bezig ben geweest met deze masterthesis als leuk en leerzaam ervaren.

Het schrijven van deze masterthesis zou niet gelukt zijn zonder hulp van een aantal mensen. In de eerste plaats gaat daarom een speciaal woord van dank uit naar mw. dr. K. Buist voor haar begeleiding gedurende het gehele traject. De tips en feedback die ik keer op keer van haar ontving hebben mij op weg geholpen, gestimuleerd om kritisch naar mijn producten te blijven kijken en hebben uiteindelijk geleid tot dit resultaat. Daarnaast wil ik mijn ouders, zus, oom en tante en vrienden/vriendinnen bedanken voor hun onvoorwaardelijke steun, aanmoediging en hulp.

Heeze, juni 2015

Simone Tromp

# KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

## Abstract

**Aim** The aim of the present study was to determine whether there is a relation between warmth and conflict in the sibling relationship and externalizing problem behavior of children at school entry. Differences between gender combinations were also examined in this study.

**Method** In a cross-sectional design mothers were asked (by means of a convenience sample) to complete an online questionnaire about their preschooler regarding the sibling relationship (PRE-SIB) and externalizing problem behavior (CBCL 1,5-5). A total of 1047 mother participated. Data were obtained about 230 brother/brother combinations, 252 sister/sister combinations and 505 brother/sister combinations. **Results** Warmth and conflict in the sibling relationship turn out to be both significant predictors for externalizing problem behavior. A significant difference between gender combinations was found for externalizing problem behavior and sibling conflict (but not sibling warmth), brother/brother combinations show the highest degree of externalizing problem behavior and sibling conflict. No moderating effect was found for gender combination in the relationship between warmth and conflict in the sibling relationship and externalizing problem behavior. **Conclusion** The main conclusion of this study is that gender combination is not a moderating factor in the relation between both warmth and conflict of the sibling relationship and externalizing problem behavior of children at school entry. More externalizing behaviour of children at school entry is linked to less sibling warmth and more sibling conflict. In future research it's desirable to question both fathers and teachers and doing observations.

*Keywords:* sibling relationship, warmth, conflict, externalizing problem behavior, gender combinations

**Word count:** 249

# KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

## Samenvatting

**Doel** Het doel van de huidige studie was om te bekijken of er een mogelijk verband tussen warmte en conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag van kleuters bestaat. Verschillen tussen seksecombinaties zijn tevens in deze studie onderzocht. **Methode** In een cross-sectioneel design werden, door middel van een geworven gelegenheidsstreekproef, moeders gevraagd een vragenlijst in te vullen over hun kleuter met betrekking tot de broer/zus-relatie (PRE-SIB) en externaliserend probleemgedrag (CBCL 1,5-5). In totaal hebben 1047 moeders deelgenomen en zijn er over 230 broer/broer combinaties, 252 zus/zus combinaties en 505 broer/zus combinaties gegevens verkregen. **Resultaten** Warmte en conflict in de broer/zus-relatie blijken beide significante voorspellers te zijn voor de mate van externaliserend probleemgedrag. Er is een significant verschil gevonden tussen seksecombinaties wat betreft de mate van externaliserend probleemgedrag en conflict, waarbij broer/broer combinaties de hoogste mate van externaliserend probleemgedrag en conflict laten zien. Er is geen moderatie-effect voor seksecombinatie gevonden in relatie tussen zowel warmte als conflict en de mate van externaliserend probleemgedrag. **Conclusie** De belangrijkste conclusie van deze studie is dat seksecombinatie geen modererende factor is in de relatie tussen zowel warmte als conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag van kleuters. Meer externaliserende problemen bij kleuters worden voorspeld door minder warmte en minder conflict in de broer/zus-relatie. In vervolgonderzoek is het wenselijk zowel moeder als leerkrachten te bevragen en observaties te doen.

*Keywords:* broer/zus-relatie, warmte, conflict, externaliserend probleemgedrag, seksecombinaties

**Aantal woorden:** 231

# KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

## Warmte en Conflict in de Broer/zus-relatie en Externaliserend Probleemgedrag bij Kleuters

De relatie tussen broer en zus is voor de meeste kinderen een onderdeel van hun sociale wereld en is een bron van emotionele steun, spel, hulp en vriendschap (Furman & Buhrmester, 1985). De broer/zus-relatie is daarnaast de langst durende relatie gedurende het leven (Dunn, 2000; White, 2001). Deze relatie heeft bovendien een sterke invloed op het psychosociaal functioneren (Buist et al., 2014). De kwaliteit van de broer/zus-relatie betreft zowel warmte als conflict. Deze factoren komen naast elkaar voor (Buist et al., 2014). Warmte is een weerspiegeling van positieve aspecten van de relatie, zoals intimiteit, genegenheid, steun en gezelschap, terwijl conflict een afspiegeling is van negatieve aspecten, zoals ruzie, kibbelen, agressie, vijandigheid, negativiteit en dwang (Burhmester & Furman, 1990).

Een recente meta-analyse van Buist, Deković en Prinzie (2013) heeft aangetoond dat de kwaliteit van de broer/zus-relatie een belangrijke factor is bij externaliserend probleemgedrag bij kinderen en adolescenten. Externaliserend probleemgedrag is de meest voorkomende en meest hardnekkige vorm van verstorend gedrag in de kindertijd (Campbell, 1995) en wordt omschreven als ongeremd gedrag en daarmee samenhangend uitingen van antisociaal gedrag, waarbij negatieve emoties zich uiten als woede, agressie of frustratie tegen anderen (Roeser, Eccles, & Strobel, 1998).

Externaliserend probleemgedrag kan tijdens de kleutertijd als een opstap fungeren voor stabiele sociaal-emotionele problemen later in de ontwikkeling (Campbell, 2002), de stabiliteit van externaliserende problemen van de kleuterperiode tot de adolescentie is relatief hoog (Campbell, 1995). Het is daarom belangrijk om te begrijpen hoe de kwaliteit van de broer/zus-relatie samenhangt met externaliserend probleemgedrag van kleuters. Onderzoek naar de relatie tussen de kwaliteit van de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag is echter relatief schaars als het gaat om kleuters.

Vanwege het relatief schaarse onderzoek naar de broer/zus-relatie en externaliserend gedrag bij kleuters wordt in het huidige onderzoek tevens gebruik gemaakt van bestaande literatuur over adolescenten en kinderen.

### **Warmte in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag**

Een broer/zus-relatie die gekenmerkt wordt door warmte wordt geassocieerd met de ontwikkeling van een gezonde emotieregulatie (Kennedy & Kramer, 2008) en pro-sociaal gedrag (Pike, Coldwell, & Dunn, 2005). Kinderen die weinig warmte ervaren in de broer/zus-relatie ervaren de sociale wereld om hen heen als negatief en onbetrouwbaar, wat kan

## KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

resultaten in delinquentie, middelenmisbruik en agressie (Buist et al., 2013). In onderzoek naar zowel adolescenten als kleuters komt naar voren dat er inderdaad minder externaliserende problematiek wordt gezien wanneer er een hogere mate van warmte bestaat in de broer/zus-relatie, terwijl een gebrek aan warmte in de broer/zus-relatie mogelijk samenhangt met meer externaliserend probleemgedrag (Dunn, 2005; Gamble, Yu, & Keuhn, 2011; McElwain & Volling, 2005; Modry-Mandell, Gamble, & Taylor, 2007). Echter, uit verschillende andere onderzoeken naar deze relatie bij adolescenten blijkt dat warmte in de broer/zus-relatie niet leidt tot de ontwikkeling van minder externaliserende problemen (Gass, Jenkins, & Dunn, 2007; Richmond, Stocker, & Rienks, 2005; Waite, Shanahan, Calkins, Kaene, & O'Brien, 2011).

Gezien er tegenstrijdige resultaten zijn gevonden in eerder onderzoek en bovendien weinig onderzoek is gedaan naar deze patronen bij kleuters wordt in het huidige onderzoek gekeken in hoeverre warmte in de broer/zus-relatie samenhangt met externaliserend probleemgedrag bij kleuters. Naar aanleiding van studies bij adolescenten en enkele onderzoeken bij kleuters kan de verwachting worden opgesteld dat een hogere mate van warmte in de broer/zus-relatie samenhangt met minder externaliserend probleemgedrag.

### **Conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag**

Volgens de *siblings as key pathogens* theorie ontwikkelen broers en zussen mogelijk externaliserend probleemgedrag door conflict in de broer/zus-relatie. Er wordt van elkaar geleerd door observatie en imitatie, waarbij er in de broer/zus-relatie tevens een mogelijkheid is om probleemgedrag te oefenen (Slomkowski et al., 2001). De *social learning theory* doet daarnaast vermoeden dat negatieve interactiepatronen in de broer/zus-relatie gegeneraliseerd kunnen worden naar andere contexten van de sociale omgeving, resulterend in agressie en delinquentie (Stauffacher & DeHart, 2006).

Uit verscheidene onderzoeken bij adolescenten komt naar voren dat conflict in de broer/zus-relatie inderdaad een risicofactor vormt voor het ontwikkelen van externaliserend probleemgedrag (Bank, Burraston, & Snyder, 2004; Boisvert & Wright, 2008; Kim, Hetherington, & Reiss, 1999; Menesini, Camodeca, & Nocentini, 2010; Meunier et al., 2011; Natsuaki, Ge, Reiss, & Neiderhiser, 2009; Yeh & Lempers, 2004), wat in lijn is met de *siblings as key pathogen theory* en de *social learning theory*. Ook bij kleuters lijkt er een verband te zijn tussen conflict en probleemgedrag. Uit onderzoek van Garcia, Shaw, Winslow en Yaggi (2000) komt bijvoorbeeld naar voren dat conflict in de broer/zus-relatie een risicofactor is voor agressief gedrag bij kleuters.

## KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

Gezien de beperkte hoeveelheid onderzoek naar conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag bij kleuters is er onvoldoende duidelijkheid over deze mogelijke samenhang en is het belangrijk dit mee te nemen in het huidige onderzoek. Naar aanleiding van studies bij adolescenten en de enkele studie bij kleuters is de verwachting dat ook bij kleuters een hogere mate van conflict in de broer/zus-relatie samenhangt met meer externaliserend probleemgedrag.

### **Seksecombinaties, warmte/conflict en externaliserend probleemgedrag**

Er lijken verschillen te bestaan tussen seksecombinaties wat betreft warmte en conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag. Op het gebied van warmte wordt door Burhmester (1992) gesteld dat homogene seksecombinaties (broer/zus combinaties met dezelfde sekse) een hogere mate van warmte ervaren dan heterogene seksecombinaties (broer/zus combinaties met verschillende sekse). Dit wordt nog specifieker door onderzoek van Cole en Kerns (2001) waaruit naar voren komt dat alleen in zus/zus combinaties meer warmte wordt ervaren dan in heterogene seksecombinaties en niet in broer/broer combinaties. Bij homogene seksecombinaties komt daarnaast, door meer jaloers en competitief gedrag (Yu & Gamble, 2008), meer conflict voor dan bij heterogene seksecombinaties (Burhmester, 1992; Stocker et al., 1997). Daarnaast hebben broer/broer combinaties vaker aanvaringen en onenigheid dan zus/zus combinaties of broer/zus combinaties (Aquilar, O'Brein, August, Aoun, & Hekter, 2001).

Externaliserend probleemgedrag komt meer voor in zus/zus en broer/broer combinaties dan in broer/zus combinaties (Slomkowski et al., 2001), maar het meest in broer/broer combinaties (Slomkowski et al., 2001; Snyder et al., 2005).

Er is daarnaast onderzoek gedaan naar het verband tussen warmte, conflict en externaliserend probleemgedrag bij verschillende seksecombinaties. Uit onderzoek naar het verband van warmte in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag, blijken er geen significante verschillen te bestaan tussen verschillende sekscombinaties (Buist et al., 2013; Updegraff, Thayer, Whiteman, Denning, & McHale, 2005; Yu & Gamble, 2008). Er lijken tevens geen verschillen te bestaan wat betreft seksecombinaties in het verband tussen conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag (Buist et al., 2013). Deze onderzoeken zijn echter uitgevoerd bij adolescenten en oudere kinderen. Het is niet geheel duidelijk of deze resultaten gegeneraliseerd kunnen worden naar kleuters. Meer informatie hierover is gewenst om beter te begrijpen hoe het verband tussen warmte en conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag bij kleuters eruit ziet. Naar aanleiding

## KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

van de onderzoeken bij adolescenten en oudere kinderen kan de verwachting worden opgemaakt dat ook bij kleuters geen sprake is van een moderatie-effect van seksecombinatie bij zowel warmte als conflict.

### **De huidige studie**

Er is meer onderzoek nodig naar de kwaliteit van de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag bij kleuters en mogelijke seksecombinatieverschillen. De vraagstelling van het huidige onderzoek luidt daarom als volgt: Is er een verband tussen de mate van warmte en conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag van kleuters en zijn hierin verschillen wat betreft seksecombinatie? Bij deze vraagstelling zijn vijf onderzoeksdeelvragen te onderscheiden: (1) Is er een verband tussen de mate van warmte in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag van kleuters? (2) Is er een verband tussen de mate van conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag van kleuters? (3) Zijn er verschillen tussen de verschillende sekse combinaties (broer/broer, zus/zus en broer/zus) wat betreft de mate van warmte en conflict in de broer/zus-relatie? (4) Zijn er verschillen tussen de verschillende seksecombinaties (broer/broer, zus/zus en broer/zus) wat betreft de mate van externaliserend probleemgedrag? (5) Modereert seksecombinatie (broer/broer, zus/zus en broer/zus) de relatie tussen de mate van warmte en conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag van kleuters?

De volgende hypothesen zijn opgesteld naar aanleiding van eerder onderzoek naar zowel adolescenten als kleuters: (1) Er is een negatief verband tussen de mate van warmte in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag bij kleuters; (2) Er is een positief verband tussen de mate van conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag bij kleuters; (3) Er bestaan verschillen tussen seksecombinaties in de mate van warmte en conflict in de broer/zus-relatie, waarbij de mate van warmte het hoogste is bij zus/zus combinaties en de mate van conflict het hoogste is bij broer/broer combinaties; (4) Er bestaan verschillen tussen de verschillende seksecombinaties wat betreft de mate van externaliserend probleemgedrag, waarbij de mate van externaliserend probleemgedrag het hoogste is voor broer/broer combinaties; (5) Het verband tussen warmte en conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag wordt niet gemodereerd door seksecombinatie.

### **Methode**

#### **Populatie, Procedure en Design**

Door middel van een gelegenheidssteekproef zijn ouderparen geworven door studenten die binnen hun eigen sociale netwerk en via scholen en/of kinderopvang ouders hebben benadert. De werving betrof ouderparen met ten minste twee kinderen, waarvan één



## KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

in de kleuterleeftijd (4-6 jaar). Voor de huidige studie zullen alleen de gegevens van de moeders worden gebruikt. In totaal zijn van 1047 moeders over 230 broer/broer combinaties (23,3 %), 252 zus/zus combinaties (25,5 %) en 505 broer/zus combinaties (51,1 %) gegevens verkregen. De gemiddelde leeftijd van de kleuters bedroeg 4.6 jaar (SD = 0.76).

Door middel van online vragenlijsten zijn de benodigde data verzameld. Het gaat hierbij om een cross-sectioneel onderzoeksdesign, waarbij moeders op één moment de vragenlijsten over hun kleuter hebben ingevuld. De moeders hebben voorafgaand aan het onderzoek een brief gekregen met daarin de belangrijkste informatie over het onderzoek en de onderzoeksprocedure. In deze brief was tevens een persoonlijke toegangscode vermeld, waarmee zij konden inloggen op de website om zelfstandig de vragenlijst in te vullen. Het betrof een samengestelde vragenlijst waarin naar verschillende onderwerpen werd gevraagd: opvoeding, broer/zus-relatie, temperament van het kind, probleemgedrag van het kind, sociale competentie van het kind en de partnerrelatie. Het invullen hiervan duurde ruim een half uur. De moeders vulden de vragenlijst in over één kleuter.

### Meetinstrumenten

**Kwaliteit broer/zus-relatie – warmte en conflict.** De mate van warmte en conflict in broer/zus-relatie werd gemeten door middel van de Parent Report of Early SIBling relationship quality (PRE-SIB; Buist, 2012). Deze vragenlijst is gebaseerd op de Sibling Relationship Questionnaire (SRQ; Burhmester & Furman, 1990) en de Sibling Inventory of Behavior (SIB; Volling & Blandon, 2003). De PRE-SIB bestaat uit 34 items en meet de kwaliteit van de broer/zus-relatie op basis van rapportage van ouders. De vragenlijst is opgedeeld in 5 schalen: ‘warmte’, ‘macht’, ‘conflict’, ‘differentiële affectie’ en ‘differentiële controle’. De PRE-SIB werd volledig afgenomen. Bij het huidige onderzoek werd echter alleen gebruik gemaakt van de schalen voor warmte (12 items; v.b.: mijn kind doet aardige dingen voor deze broer/zus) en conflict (9 items; v.b.: mijn kind maakt ruzie met deze broer/zus). Moeders gaven op een 6-punts Likertschaal aan in hoeverre haar kind het beschreven gedrag vertoont (1 = *nooit/niet* en 6 = *extreem vaak/extreem veel*). De PRE-SIB is niet door de COTAN beoordeeld. De betrouwbaarheid is binnen het huidige onderzoek berekend aan de hand van Cronbach's  $\alpha$ . De betrouwbaarheid van de schaal warmte was .91. De betrouwbaarheid van de schaal conflict was .86.

**Externaliserend probleemgedrag.** De mate van externaliserend probleemgedrag werd gemeten door middel van de Child Behavior CheckList voor kinderen van 1,5 tot 5 jaar (CBCL 1,5-5; Achenbach & Rescorla, 2000). De CBCL 1,5-5 bestaat uit 99 items en meet de

## KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

mate van probleemgedrag van kinderen van 1,5 tot 5 jaar. Van de CBCL1,5-5 werden enkel de 60 items afgenomen die van toepassing zijn voor de twee brede-band syndroomschalen (internaliserende en externaliserende problematiek). Moeders gaven op een 3-punts Likertschaal aan in hoeverre haar kind het beschreven gedrag in de laatste twee maanden heeft vertoont (0 = *helemaal niet van toepassing* en 2 = *duidelijk of vaak van toepassing*). Bij het huidige onderzoek werd enkel gebruik gemaakt van de schaal externaliserend probleemgedrag (24 items; v.b.: kan niet stilzitten, is onrustig of hyperactief). De CBCL 1,5-5 is niet door de COTAN beoordeeld. De betrouwbaarheid is berekend aan de hand van Cronbach's  $\alpha$ . De betrouwbaarheid van de schaal externaliserend probleemgedrag was .90.

### Resultaten

Bij het nagaan van assumpties (normaliteit, multicollineariteit, lineariteit, homoscedasticiteit en homogeniteit van varianties) kwam naar voren dat er niet werd voldaan aan de assumptie van normaliteit, echter lieten de boxplots slechts lichte afwijkingen van normaliteit zien bij externaliserend probleemgedrag, warmte en conflict. De analyses werden daarom ondanks de schending van normaliteit wel uitgevoerd.

#### Verschillen seksecombinaties in warmte en conflict

Een MANOVA werd gebruikt om na te gaan of er verschillen bestaan tussen de verschillende seksecombinaties (broer/broer, zus/zus en broer/zus) wat betreft de mate van warmte in de broer/zus-relatie en de mate van conflict in de broer/zus-relatie.

De resultaten van deze MANOVA (Tabel 1) toonden aan dat op het gebied van conflict in de broer/zus-relatie sprake is van verschillen tussen seksecombinaties,  $F(2, 984) = 1.87, p < .001$ . Op het gebied van warmte in de broer/zus-relatie is daarentegen geen sprake van verschillen tussen seksecombinaties,  $F(2, 984) = 8.44, p > .05$ . Uit de post-hoc test kwam naar voren dat broer/broer-paren significant meer conflict in de broer/zus-relatie vertonen dan zus/zus-paren en broer/zus-paren.

#### Verschillen seksecombinaties in externaliserend probleemgedrag

Een ANOVA werd gebruikt om na te gaan of er verschillen bestaan tussen de verschillende seksecombinaties (broer/broer, zus/zus en broer/zus) wat betreft de mate van externaliserend probleemgedrag.

De resultaten van deze ANOVA (Tabel 1) toonden aan dat op het gebied van externaliserend probleemgedrag sprake is van verschillen tussen seksecombinaties,  $F(2, 984) = 5.33, p < .01$ . Uit de post-hoc test kwam naar voren dat bij broer/broer-paren significant meer externaliserend gedrag vertonen dan zus/zus-paren of broer/zus-paren.

# KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

Tabel 1

*Gemiddelden, Standaarddeviaties en (M)ANOVA voor Warmte en Conflict in de Broer/zus-relatie*

|                                   | Broer/Broer<br>( <i>n</i> =230) |           | Zus/Zus<br>( <i>n</i> =252) |           | Broer/Zus<br>( <i>n</i> =505) |           | (M)ANOVA |
|-----------------------------------|---------------------------------|-----------|-----------------------------|-----------|-------------------------------|-----------|----------|
|                                   | <i>M</i>                        | <i>SD</i> | <i>M</i>                    | <i>SD</i> | <i>M</i>                      | <i>SD</i> | <i>F</i> |
| Warmte                            | 4.26                            | .04       | 4.37                        | 0.4       | 4.30                          | .03       | 1.87     |
| Conflict                          | 2.84 <sup>a</sup>               | .04       | 2.60 <sup>b</sup>           | .04       | 2.68 <sup>b</sup>             | .03       | 8.44***  |
| Externaliserend<br>probleemgedrag | .51 <sup>a</sup>                | .02       | .43 <sup>b</sup>            | 0.2       | .45 <sup>b</sup>              | .01       | 5.33**   |

*Noot.* Verschillende superscripts geven significante groepsverschillen aan volgens post-hoc Bonferroni tests

\*\*  $p < .01$  \*\*\*  $p < .001$

## Verband tussen warmte, conflict en externaliserend gedrag

Een multipele regressie werd gebruikt om na te gaan of er een verband bestaat tussen de mate van warmte en conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend gedrag bij kleuters. Uit de resultaten van deze analyse (Tabel 2) kwam naar voren dat zowel warmte ( $\beta = -.15, p = .000$ ) als conflict ( $\beta = .34, p = .000$ ) voorspellende factoren zijn voor de mate van externaliserend probleemgedrag bij kleuters. Een hogere mate van warmte hing samen met een lagere mate van externaliserend gedrag, terwijl een hogere mate van conflict samenhang met een hogere mate van externaliserend gedrag.

## Moderatie seksecombinatie

Tot slot werd met behulp van een multipele regressie gekeken of seksecombinatie de relatie tussen de mate van warmte en conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag bij kleuters modereert (deelvraag 5).

Bij de regressieanalyse werden in stap 1 seksecombinatie, in stap 2 warmte en conflict en in stap 3 de interacties tussen seksecombinatie en warmte en conflict toegevoegd. Eerst is gekeken naar het verschil tussen homogene en heterogene paren (seksecombinatie 1) en in een

## KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

aparte analyse is gekeken naar het verschil tussen broerparen en zusparen (seksecombinatie 2). De resultaten van de analyse van seksecombinatie 1 toonden aan dat er geen sprake is van een significant interactie-effect bij zowel warmte als conflict als werd gekeken naar de vergelijking tussen homogene en heterogene paren (Tabel 2). Tevens toonden de resultaten van de analyse met seksecombinatie 2 aan dat er evenwel geen sprake is van een significant effect bij zowel warmte als conflict als werd gekeken naar de vergelijking twee broers en twee zussen (Tabel 2). Het effect van warmte en conflict op externaliserend probleemgedrag is dus hetzelfde voor homogene versus heterogene seksecombinaties en voor broer/broer-paren versus zus/zus-paren.

Tabel 2

*Multipele Regressieanalyse op het Effect van de mate van Warmte en Conflict in de Broer/zus-relatie op Externaliserend probleemgedrag*

|                            | Seksecombinatie 1 |         |              | Seksecombinatie 2 |         |              |
|----------------------------|-------------------|---------|--------------|-------------------|---------|--------------|
|                            | <i>B</i>          | $\beta$ | $\Delta R^2$ | <i>B</i>          | $\beta$ | $\Delta R^2$ |
| Stap 1                     |                   |         | .00          |                   |         | .02**        |
| Seksecombinatie            | -.03              | -.04    |              | -.08              | -.14    |              |
| Stap 2                     |                   |         | .15**        |                   |         | .14**        |
| Warmte                     | -.08              | -.15**  |              | -.09              | -.17**  |              |
| Conflict                   | .16               | .34**   |              | .14               | .32**   |              |
| Stap 3                     |                   |         | .00          |                   |         | .00          |
| Warmte * Seksecombinatie   | .02               | .04     |              | .04               | .08     |              |
| Conflict * Seksecombinatie | .01               | .03     |              | -.00              | -.00    |              |

*Noot:* Seksecombinatie 1 werd gedummy-codeerd (0 = homogeen, 1 = heterogeen).

$F(5,981) = 35.06^{**}$ .  $R^2 = .15$ . Seksecombinatie 2 werd gedummy-codeerd

(0 = twee broers, 1 = twee zussen).  $F(5,476) = 18.42^{**}$ .  $R^2 = .16$ .

\* $p < .05$ , \*\* $p < .01$

### Discussie

Deze studie heeft zich gericht op de vraag of er een verband bestaat tussen de mate van warmte en conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag van kleuters en of hierin verschillen bestaan wat betreft seksecombinatie (broer/broer, zus/zus en broer/zus).

## KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

Uit de resultaten blijkt dat warmte een significante negatieve voorspeller is voor de mate van externaliserend probleemgedrag bij kleuters. Dit is overeenstemmend met de verwachting (hypothese 1). Dit is in overeenstemming met eerder onderzoek bij zowel adolescenten als kleuters, waarbij minder externaliserende problematiek werd gevonden bij een hogere mate van warmte in de broer/zus-relatie (Dunn, 2005; Gamble et al., 2011; McElwain & Volling, 2005; Modry-Mandell et al., 2007). Warmte in de broer/zus-relatie zorgt mogelijk voor de ontwikkeling van een gezonde emotieregulatie (Kennedy & Kramer, 2008) en pro-sociaal gedrag (Pike et al., 2005), wat beschermende factoren zijn voor de ontwikkeling van externaliserend gedrag.

Conflict blijkt een significante positieve voorspeller te zijn voor de mate van externaliserend probleemgedrag bij kleuters. Dit is in overeenstemming met de verwachting (hypothese 2). Dit is consistent met onderzoek naar adolescenten waarin conflict in de broer/zus-relatie een risicofactor blijkt te vormen voor het ontwikkelen van externaliserend probleemgedrag (Bank et al., 2004; Boisvert & Wright, 2008; Kim et al., 1999; Menesini et al., 2010; Meunier et al., 2011; Natsuaki et al., 2009; Yeh & Lempers, 2004). Daarnaast is dit ook overeenstemmend met een enkel onderzoek bij kleuters waarbij eveneens een positief verband tussen conflict en externaliserend probleemgedrag gevonden is (Garcia et al., 2000). Mogelijk ontwikkelt externaliserend probleemgedrag door het leren, observeren en imiteren van elkaar tijdens conflicten in de broer/zus-relatie (*siblings as key pathogens*; Slomkowski, 2001) en kunnen deze negatieve interactiepatronen gegeneraliseerd worden naar andere contexten (*social learning theory*; Stauffacher & DeHart, 2006). Deze theorieën zijn echter in strijd met de theorie dat conflicten mogelijkheden kunnen bieden voor zowel het reguleren van het eigen gedrag en de eigen emoties als het leren onderhandelen, wat vaak beschermende factoren zijn voor de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag (Recchia & Howe, 2009).

Daarnaast blijkt dat de verschillende seksecombinaties niet significant verschillen in de mate van warmte in de broer/zus-relatie bij kleuters. De mate van warmte blijkt het hoogste te zijn voor zus/zus combinaties, zoals werd verwacht (hypothese 3), maar verschilt niet significant van de andere seksecombinaties. Er zijn daarentegen wel significante verschillen wat betreft de mate van conflict in de broer/zus-relatie. De mate van conflict is significant hoger bij broer/broer combinaties dan bij zus/zus combinaties en broer/zus combinaties. Dit is in overeenstemming met de verwachting. Dit resultaat is overeenstemmend met onderzoek van Aquilar en collega's (2001), waarin blijkt dat

## KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

broer/broer combinaties vaker aanvaringen en onenigheid hebben dan zus/zus combinaties of broer/zus combinaties. Een verklaring hiervoor kan zijn dat broers meer bezig zijn met dominantie en status en daarom meer met elkaar in conflict raken (Updegraff et al., 2005).

Tevens is er sprake van een significant verschil tussen de verschillende seksecombinaties wat betreft de mate van externaliserend probleemgedrag. De mate van externaliserend probleemgedrag is significant hoger bij broer/broer combinaties dan bij zus/zus combinaties en broer/zus combinaties. Dit is in overeenkomst met hypothese 4. Dit resultaat is in overeenstemming met eerder onderzoek waaruit blijkt dat externaliserend probleemgedrag meer voorkomt in homogene dan in heterogene combinaties (Slomkowski et al., 2001) en onderzoek waarin de hoogste mate van externaliserend probleemgedrag werd gevonden in broer/broer combinaties (Slomkowski et al., 2001; Snyder et al., 2005). Een verklaring hiervoor is dat jongens een hoger risico lopen op externaliserende problemen (Leadbeater, Kuperminc, Blatt, & Hertzog, 1999). Mogelijk wordt dit probleemgedrag onderling versterkt tussen twee broers.

Tot slot is gekeken naar mogelijke moderatie-effecten van seksecombinaties in de relatie tussen de mate van warmte en conflict en externaliserend probleemgedrag bij kleuters. Voor zowel de relatie tussen warmte in de broer/zus-relatie en externaliserend gedrag als de relatie tussen conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag blijkt er geen sprake te zijn van een moderatie-effect. Dit is in overeenstemming met hypothese 5, welke kan worden aangenomen. Dit resultaat is in overeenstemming met onderzoek naar adolescenten en kinderen waarin geen significante verschillen bestaan voor verschillende seksecombinaties in het verband tussen warmte van de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag (Buist et al., 2013; Updegraff et al., 2005; Yu & Gamble, 2008). Eveneens is het in overeenstemming met onderzoek van Buist en collega's (2013) waarin geen verschillen zijn gevonden wat betreft seksecombinaties in het verband tussen conflict in de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag. Seksecombinatie blijkt geen beïnvloedende factor te zijn in de relatie tussen warmte en conflict en externaliserend probleemgedrag bij kleuters.

### **Beperkingen en sterke punten van het onderzoek, aanbevelingen voor vervolgonderzoek**

Als beperking van het huidige onderzoek kan genoemd worden dat er gebruik gemaakt is van een cross-sectioneel onderzoeksdesign. Hierdoor valt er niet te zeggen over causaliteit of over de richting van effecten. Door in het vervolgonderzoek gebruik te maken van longitudinaal onderzoek kan gekeken worden hoe de kwaliteit van de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag elkaar over de jaren heen beïnvloeden.

## KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

Daarnaast kan de gebruikte data als beperking worden gezien. In het huidige onderzoek is namelijk enkel gerapporteerde data van moeders meegenomen. Het zou van toegevoegde waarde zijn om ook gebruik te maken van andere data, zoals data van vaders en leerkrachten en observaties. Op deze manier kan worden gestreefd naar een meer valide rapportage van de verschillende factoren.

Als beperking van het huidige onderzoek kan tevens de werving van respondenten genoemd worden. Werving vond plaats door studenten van de Universiteit Utrecht die binnen hun eigen sociale netwerk en via scholen en kinderopvang moeders hebben geworven. Hoogopgeleide moeders in de regio Midden en Zuid maken daardoor een hogere kans op deelname aan het onderzoek. Daarnaast zijn moeders en/of ouders van probleemgezinnen of gezinnen die te maken hebben gehad met tegenslagen op één of meerdere gebieden wellicht minder snel bereid om mee te doen aan een onderzoek. Dit kan invloed hebben op de representativiteit van de steekproef en daarmee de generaliseerbaarheid van het onderzoek. In vervolgonderzoek kan naar een meer diverse steekproef gestreefd worden, met etnische diversiteit en verschillende opleidingsniveaus. Daarnaast kan gekeken worden of er een mogelijkheid bestaat om rapportages van ouders van probleemgezinnen mee te nemen.

Als sterk punt van het huidige onderzoek kan de grote omvang van de steekproef genoemd worden, wat de generaliseerbaarheid ten goede komt.

Daarnaast kan het gebruik van een (online) vragenlijst als sterk punt genoemd worden. Respondenten waren minder gevoelig voor het geven van sociaal wenselijke antwoorden, gezien er gebruik is gemaakt van een (online) vragenlijst die anoniem ingevuld kon worden (Baarda & de Goede, 2006), wat de validiteit ten goede komt.

Het gebruik van betrouwbare vragenlijsten kan tevens gezien worden als een sterk punt van het huidige onderzoek. De betrouwbaarheid van de gebruikte schalen is hoog te noemen, wat zorgt voor betrouwbaardere resultaten.

Tot slot is dit onderzoek vernieuwend, omdat het zich specifiek heeft gericht op kleuters. Dit in tegenstelling tot het meeste onderzoek dat gericht is op adolescenten.

### **Conclusie**

Het huidige onderzoek is één van de eerste studies en die specifiek heeft gekeken naar de link tussen de kwaliteit van de broer/zus-relatie en externaliserend probleemgedrag bij kleuters. Weinig warmte en veel conflict lijken risicofactoren te zijn voor externaliserende problemen bij kleuters. Het feit dat er geen verschillen gevonden zijn tussen seksecombinaties suggereert dat hier bij mogelijk interventies weinig rekening mee gehouden hoeft te worden.

## KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

Met betrekking tot de pedagogische praktijk lijkt het belangrijk om te kijken naar mogelijk oorzaken van conflicten en/of een tekort aan warmte in de broer/zus-relatie van kleuters, zodat hierop ingespeeld kan worden door ouders en/of gedragsdeskundigen. Op deze manier kan externaliserend probleemgedrag wellicht verminderd of voorkomen worden.



# KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG BIJ KLEUTERS

## Literatuur

- Achenbach, T. M., & Rescorla, L. A. (2000). *Manual for the ASEBA Preschool Forms & Profiles*. Burlington, VT: University of Vermont, Research Center for Children, Youth, & Families.
- Aquilar, B., O'Brein, K.M., August, G.J., Aoun, S.L., & Hektner, J.M. (2001). Relationship quality of aggressive children and their Siblings: A multiinformant, multimeasure investigation. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *29*, 479-489.  
doi:10.1023/A:1012273024211
- Baarda, D. B., & de Goede, M. P. M. (2006). *Basisboek methoden en technieken. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwantitatief onderzoek*. Wolters-Noordhoff: Houten.
- Bank, L., Burraston, B., & Snyder, J. (2004). Sibling conflict and ineffective parenting as predictors of adolescent boys' antisocial behavior and peer difficulties: Additive and interactional effects. *Journal of Research on Adolescence*, *14*, 99-125.  
doi:10.1111/j.1532-7795.2004.01401005.x
- Boisvert, D., & Wright, J. P. (2008). Nonshared environmental influences on sibling differences in externalizing problem behavior. *Criminal Justice and Behavior*, *35*, 863-878. doi:10.1177/0093854808318495
- Buhrmester, D. (1992). The development courses of sibling and peer relationships. In F. Boer, & J. Dunn (Eds.), *Children's sibling relationships* (pp. 19-40). Hillsdale, NJ: Erlbaum
- Buhrmester, D., & Furman, W. (1990). Perceptions of sibling relationships during middle childhood and adolescence. *Child Development*, *61*, 1387-1398. doi: 10.1111/j.1467-8624.1990.tb02869.x
- Buist, K.L. (2010). Sibling relationship quality and adolescent delinquency: A latent growth curve approach. *Journal of Family Psychology*, *24*, 400-410.  
doi:10.1037/a0020351
- Buist, K. L. (2012). *The Parent Report of Early SIBling relationship quality (PRE-SIB)*. Unpublished manuscript.
- Buist, K. L., Dekovic, M., & Prinzie, P. (2013) Sibling relationship quality and psychopathology of children and adolescents: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, *33*, 97-106. doi:10.1016/j.cpr.2012.10.007
- Buist, K. L., Paalman, C. H., Branje S. T. J., Dekovic, M., Reitz, E., Verhoeven. M., ... Hale, W.W. (2014). Longitudinal effects of sibling relationship quality on adolescent problem behavior: A cross-ethnic comparison. *Cultural Diversity and Ethnic Minority*

KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG  
BIJ KLEUTERS

- Psychology*, 20, 266-275. doi:10.1037/a0033675
- Campbell, S.B. (1995). Behavior problems in preschool children: A review of recent research. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 36, 133-149. doi:10.1111/j.1469-7610.1995.tb01657.x
- Campbell, S.B. (2002) *Behavior problems in preschool children: Clinical and developmental issues*. New York: The Guilford Press.
- Cole, A., & Kerns, K.A. (2001). Perceptions of sibling qualities and activities of early adolescents. *Journal of Early Adolescence*, 21, 204-226.  
doi:10.1177/0272431601021002004
- Dunn, J. (2000). State of art: Siblings. *The Psychologist*, 13, 244-248. Retrieved from [http://www.thepsychologist.org.uk.proxy.library.uu.nl/archive/archive\\_home.cfm/vo meID\\_13-editionID\\_31-ArticleID\\_72getfile\\_getPDF/thepsychologist%5Cpsy\\_05\\_00\\_p244-249\\_dunn.pdf](http://www.thepsychologist.org.uk.proxy.library.uu.nl/archive/archive_home.cfm/vo meID_13-editionID_31-ArticleID_72getfile_getPDF/thepsychologist%5Cpsy_05_00_p244-249_dunn.pdf)
- Dunn, J. (2005). Commentary: Siblings in their families. *Journal of Family Psychology*, 19, 654–657. doi:10.1037/0893-3200.19.4.654
- Gamble, W. C., Yu, J. J., & Kuehn, E. D. (2011). Adolescent sibling relationship quality and adjustment: Sibling trustworthiness and modeling, as factors directly and indirectly influencing these associations. *Social Development*, 20, 605-623.  
doi:10.1111/j.14679507.2010.00591.x
- Garcia, M. M., Shaw, D. S., Winslow, E. B., & Yaggi, K. E. (2000). Destructive sibling conflict and development of conduct problems in young boys. *Developmental Psychology*, 36, 44-53. doi:10.1037//0012-1649.36.1.44
- Gass, K., Jenkins, J., & Dunn, J. (2007). Are sibling relationships protective? A longitudinal study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 48, 167–175. doi:10.1111/j.1469-7610.2006.01699.x
- Kennedy, D. E., & Kramer, L. (2008). Improving emotion regulation and sibling relationship quality: The More Fun With Sisters and Brothers Program. *Family Relations*, 57, 567-578. doi:10.1111/j.1741-3729.2008.00523.x
- Kim, J. E., Hetherington, E. M. Reiss, D. (1999). Associations among family relationships, antisocial peers, and adolescents' externalizing behavior: Gender and family type differences. *Child Development*, 70, 1209-1230. doi:10.1111/1467-8624.00088
- Leadbeater, B. J., Kuperminc, G. P., Blatt, S. J., & Hertzog, C. (1999). A multivariate model of gender differences in adolescents' internalizing and externalizing problems.

KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG  
BIJ KLEUTERS

- Developmental Psychology*, 35, 1268-1282. doi:10.1037/0012-1649.35.5.1268
- McElwain, N. L., & Volling, B. L. (2005). Preschool children's interactions with friends and older siblings: Relationship specificity and joint contributions to problem behavior. *Journal of Family Psychology*, 19, 486–496. doi:10.1037/0893-3200.19.4.486
- Menesini, E., Camodeca, M., & Nocentini, A. (2010). Bullying among siblings: The role of personality and relational variables. *British Journal of Developmental Psychology*, 28, 921-939. doi:10.1348/026151009X479402
- Meunier, J. C., Roskam, I., Stievenart, M., Van De Moortele, G., Browne, D. T., & Kumar, A. (2011). Externalizing behavior trajectories: The role of parenting, sibling relationships and child personality. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32, 20-33. doi:10.1016/j.appdev.2010.09.006
- Modry-Mandell, K. L., Gamble, W. C., & Taylor, A. R. (2007). Family emotional climate and sibling relationship quality: Influences on behavioral problems and adaptation in preschool-aged children. *Journal of Child and Family Studies*, 16, 59-71. doi:10.1007/s10826-006-9068-3
- Natsuaki, M. N., Ge, X., Reiss, D., & Neiderhiser, J. M. (2009). Aggressive behavior between siblings and the development of externalizing problems: Evidence from a genetically sensitive study. *Developmental Psychology*, 45, 1009-1018. doi:10.1037/a0015698
- Pike, A., Coldwell, J., & Dunn, J. F. (2005). Sibling relationships in early/middle childhood: Links with individual adjustment. *Journal of Family Psychology*, 19, 523–532. doi:10.1037/0893-3200.19.4.523
- Richmond, M. K., Stocker, C.M., & Rienks, S. L. (2005). Longitudinal associations between sibling relationship quality, parental differential treatment, and children's adjustment. *Journal of Family Psychology*, 19, 550–559. doi:10.1037/0893-3200.19.4.550
- Recchia, H. E., & Howe, N. (2009). Associations between social understanding, sibling relationship quality, and siblings' conflict strategies and outcomes. *Child Development*, 80, 1564-1578. doi:10.1111/j.1467-8624.2009.01351.x
- Roeser, R. W., Eccles, J. S., & Strobel, K. R. (1998). Linking the study of schooling and mental health: Selected issues and empirical illustrations at the level of the individual. *Educational Psychologist*, 33, 153–176. doi:10.1207/s15326985ep3304\_2
- Slomkowski, C., Rende, R., Conger, K.J., Simons, R.L., & Conger, R.D. (2001). Sisters, brothers, and delinquency: Evaluating social influence during early and middle

KWALITEIT BROER/ZUS-RELATIE EN EXTERNALISEREND PROBLEEMGEDRAG  
BIJ KLEUTERS

- adolescence. *Child Development*, 72, 271-283. doi:10.1111/1467-8624.00278
- Snyder, J., Bank, L., & Burraston, B. (2005). The consequences of antisocial behavior in older male siblings for younger brothers and sisters. *Journal of Family Psychology*, 19, 643-653. doi:10.1037/0893-3200.19.4.643
- Stauffacher, K., & DeHart, G. B. (2006). Crossing social contexts: Relational aggression between siblings and friends during early and middle childhood. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 27, 228-240. doi:10.1016/j.appdev.2006.02.004
- Stocker, C., Lanthier, R., & Furman, W. (1997). Sibling relationships in early adulthood. *Journal of Family Psychology*, 11, 210-221. doi:10.1037/0893-3200.11.2.210
- Updegraff, K. A., Thayer, S. M., Whiteman, S. D., Denning, D. J., & McHale, S. M. (2005). Relational aggression in adolescents' sibling relationships: Links to sibling and parent-adolescent relationship quality. *Family Relations*, 54, 373-385. doi:10.1111/j.1741-3729.2005.00324.x
- Volling, B. L., & Blandon, A. Y. (2003, March). *Positive indicators of sibling relationship quality: Psychometric analyses of the Sibling Inventory of Behavior (SIB)*. Paper presented at the Child Trends' Positive Outcomes Conference, Washington, DC. Retrieved from <http://www.childtrends.org/files/vollingblandon.pdf>
- Waite, E. B., Shanahan, L., Calkins, S. D., Keane, S. P., & O'Brien, M. (2011). Life events, sibling warmth and youths' adjustment. *Journal of Marriage and Family*, 73, 902-912. doi:10.1111/j.1741-3737.2011.00857.x
- White, L. K. (2001). Sibling relations over the life course: A panel analysis. *Journal of Marriage and Family*, 63, 555-568. doi:10.1111/j.1741-3737.2001.00555.x
- Yeh, H. C., & Lempers, J. D. (2004). Perceived sibling relationships and adolescent development. *Journal of Youth and Adolescence*, 33, 133-147. doi:10.1023/B:JOYO.0000013425.86424.0f
- Yu, J.J., & Gamble, W.C. (2008). Familial correlates of overt and relational aggression between young adolescent sibling. *Journal of Youth Adolescence*, 37, 655-673. doi:10.1007/s10964-007-9208-0